

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΑΝΟΙΚΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τίτλος Μαθήματος: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα - Θεματογραφία Ι

Ενότητα: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα 8

Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Ελένη Χουλιαρά - Ράϊου

Τμήμα: Φιλολογίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαζαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἷς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὧν καὶ ἐντίμως ἔχων δόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσὶν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελοῦ.

Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 2.1.7

B. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

I) Οι προσωπικές αντωνυμίες

α) Η ονομαστική πτώση των προσωπικών αντωνυμιών του α' και β' προσώπου χρησιμοποιείται συνήθως για να δηλωθεί με έμφαση ή αντιδιαστολή το πρόσωπο. Στις λοιπές περιπτώσεις παραλείπεται¹

Τί πωλεῖς; Ἄρτους πωλῶ Εἶποι τις ἄν, σὺ τοσοῦθ' ὑπερῆρας ῥώμη καὶ τόλμη ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; (Δημοσθ. Περὶ τοῦ στεφάνου 220) Ἥ γὰρ μετέσχες καὶ σὺ τοῦδε τοῦ πόνου; (Σοφ. Φιλοκτήτης 248)

β) Στις πλάγιες πτώσεις της προσωπικής αντωνυμίας του α' και β' προσώπου απαντούν δύο τύποι: ἐμοῦ - μου, ἐμοί - μοι, ἐμέ - με και σοῦ - σου, σοί - σοι, σέ - σε. Οι εγκλιτικοί (άτονοι) τύποι της προσωπικής αντωνυμίας χρησιμοποιούνται για να δηλωθεί το πρόσωπο χωρίς έμφαση, ενώ οι εγκλινόμενοι (τονισμένοι) σε περίπτωση έμφασης Ἵν μεμνημένοι καὶ ἐμοὶ καὶ τῶ πατρὶ βοηθήσατε (Λυσ. Κατὰ Θεομνήστου 1.32) Ἀνάγνωθι δέ μοι τὸν νόμον (Λυσ. Κατὰ Ἀλκιβιάδου Α' 5) Ἐγὼ γὰρ ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ κατώκνουν σοι προσιέναι (Ξεν. Κύρου Παιδεία 7.5.48) Ἐπεμψέ με Ἀρτάβαζος.

Με τις προθέσεις απαντούν οι εγκλινόμενοι τύποι (παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ κλπ.) πλην της πρόθεσης πρὸς που συντάσσεται και με τον εγκλιτικό τύπο με Ἐπεὶ δίδαζον, ἢ μάθ' ἐξ ἐμοῦ τί μοι κέρδος γένοιτ' ἂν τῶνδε ληξάση γόων (Σοφ. Ἡλεκτρα 353)· Ὑπ' ἐμοῦ γὰρ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἀπαχθεὶς οὐδεὶς φανήσεται (Λυσ. Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 15).

¹ Έμφαση προσδίδει και το μόριο γε που συνενώνεται με τις αντωνυμίες α' και β' προσώπου.

γ) Στην προσωπική αντωνυμία του γ' προσώπου η ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού που δεν απαντά αναπληρώνεται από τις δεικτικές αντωνυμίες *ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος* και, όταν πρόκειται για έμφαση ή αντιδιαστολή, την επαναληπτική *αὐτός*
Οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 1.3.9)
Οὐχ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν (Θουκ. *Ιστορία* 4.28.2) *Αὐτὸς ἔφα.*

δ) Από τους λοιπούς τύπους της προσωπικής αντωνυμίας του γ' προσώπου η δοτική *οἷ* καθώς και οι τύποι *σφεῖς, σφῶν, σφίσι, σφᾶς* είναι έμμεσα ανανακλαστικοί, δηλαδή ανήκουν συντακτικά σε απαρέμφατο ή μετοχή ή δευτερεύουσα πρόταση, αλλά αναφέρονται στο υποκείμενο της κύριας πρότασης

Χῖοι καὶ Ρόδιοι κατηγοροῦσιν Ἀθηναίων ὡς ἐπιβουλεύουσι σφίσι Ἐφοβεῖτο Κῦρος μὴ ὁ πάππος ἀποθάνοι Ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 2.4.7).

II) Η οριστική και επαναληπτική αντωνυμία *αὐτός*

α) Ως οριστική ορίζει με έμφαση το πρόσωπο ή πράγμα, στο οποίο αναφέρεται και το ξεχωρίζει από κάθε άλλο πρόσωπο ή πράγμα. Απαντά σε κάθε πτώση. Συντάσσεται:

- Με ουσιαστικά ως κατηγορηματικός προσδιορισμός τους.
- Έναρθρη ως επιθετικός προσδιορισμός ή κατηγορούμενο (με την έννοια της ταυτότητας) ή άναρθρη ως κατηγορηματικός προσδιορισμός.
- Έπειτα από τακτικά αριθμητικά ως κατηγορηματικός προσδιορισμός, όπου αναδεικνύεται ένα πρόσωπο ως το σπουδαιότερο από τα υπόλοιπα που είναι συνήθως ή στρατηγοί ή πρεσβευτές.
- Από μόνη της i) όχι μόνο προς δήλωση της προσωπικής αντωνυμίας του γ' προσώπου αλλά πολλές φορές και προς δήλωση των προσωπικών αντωνυμιών του α' και β' προσώπου ii) Με εννοούμενο το πρόσωπο του ρήματος, με το οποίο ενώνεται *Τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ὄκουν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ* (Θουκ. *Ιστορία* 1.2.5)
Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτὸς (Θουκ. *Ιστορία* 1.46.2) *Καλλίαν πέμπτον αὐτὸν στρατηγὸν ἔπεμψαν* (Θουκ. *Ιστορία* 1.61.1) *Ἐγὼ ἀεὶ εἰμὶ ὁ αὐτὸς Τὴν Ἀττικὴν αὐτοὶ Ἕλληνας, οὐ μειζοβάρβαροι οἰκοῦμεν* (Πλάτ. *Μενέξενος* 245d)
Ἀποκρίνεται Πολυκλῆς ὅτι ὁ συντριήραρχος αὐτῶ οὐχ ἦκοι ἐπὶ τὴν ναῦν (Δημοσθ. *Πρὸς Πολυκλέα* 37).

β) Ως επαναληπτική χρησιμοποιείται μόνο στις πλάγιες πτώσεις για να αντικαταστήσει πρόσωπο ή πράγμα που προαναφέρθηκε και έτσι να αποφευχθεί η επανάληψή του
Δαρεῖος Κῦρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 1.1.2) *Ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 2.3.11) *Ἐλθόντων Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν αὐτοὺς* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 3.2.11).

III) Οι αυτοπαθείς αντωνυμίες

Χρησιμοποιούνται επί αυτοπάθειας, όταν δηλαδή το ίδιο το πρόσωπο ενεργεί και πάσχει. Η αυτοπάθεια διακρίνεται σε άμεση ή ευθεία και έμμεση ή πλάγια².

α) Άμεση ή ευθεία αυτοπάθεια (άμεση ή ευθεία αντανάκλαση) έχουμε, όταν η εκάστοτε αυτοπαθής αντωνυμία αναφέρεται στο υποκείμενο της πρότασης (σπάνια στο αντικείμενο) όπου βρίσκεται *Παρέδωσαν οί πάντες σφᾶς αὐτοῖς* (Θουκ. *Ἱστορία* 7.82.3) *Δίδωμί σοι έμναυτὸν δοῦλον* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 4.6.2) *ὁ σοφὸς ἐν έαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν* (Μεν. *Γνωῶμαι μονόστιχοι* 1.404) *Έαυτοῦ κήδεται ἀδελφοῦ* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 8.7.15).

β) Έμμεση ή πλάγια αυτοπάθεια (έμμεση ή πλάγια αντανάκλαση) έχουμε, όταν η αυτοπαθής αντωνυμία κυρίως του γ' προσώπου ανήκει συντακτικά σε απαρέμφατο ή μετοχή ή δευτερεύουσα πρόταση, αλλά αναφέρεται στο υποκείμενο της κύριας πρότασης³ *Έβούλετο Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς έαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 2.5.29) *Ξενοφῶν δέϊσας μὴ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο έαυτῷ, ἔθει σὺν τῷ ὄχλῳ* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 7.1.18) *Λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειῖσαι τὸ στράτευμα αὐτῇ* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 1.2.14).

γ) Η αυτοπαθής αντωνυμία γ' προσώπου χρησιμοποιείται μερικές φορές αντί των αυτοπαθών αντωνυμιών α' και β' προσώπου αντίστοιχα *Δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι έαυτοῖς* (Πλάτ. *Φαίδων* 78b)· *Έπεχείρουν διαλέγεσθαι πρὸς τὴν πατρίδα τὴν αὐτοῦ* (Ισοκρ. *Φίλιππος* 129).

δ) Πολλές φορές στον πληθυντικό αριθμό γίνεται χρήση της αυτοπαθούς αντωνυμίας αντί της αλληλοπαθούς *Χρῆ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς ἔχθρας ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι* (Ισοκρ. *Πανηγυρικός* 15) *Έπειδὰν ὑμῖν ἐγὼ μὴ ζυνῶ, πρὸς ὑμᾶς αὐτοῖς τρέμεσθε* (Λυσ. *Κατηγορία πρὸς τοὺς συνοουσιαστὰς κακολογιῶν* 19).

IV) Οι αλληλοπαθείς αντωνυμίες

Οι αλληλοπαθείς αντωνυμίες δηλώνουν αμοιβαιότητα, αλληλοπάθεια (αμοιβαία σχέση δύο ή περισσότερων προσώπων μεταξύ τους). Χρησιμοποιούνται στις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού αριθμού⁴ *Τοὺς ιδίους οἴκους διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλοις πόλεμον ἐλάττους ἔχετε* (Λυσ. *Κατὰ Έρατοσθένους* 93)· *Αγαπάτε ἀλλήλους* (Κατὰ *Ἰωάννην* 15.12)

Σημ.: Πολλές φορές αντί της αλληλοπαθούς αντωνυμίας γίνεται, όπως είδαμε, χρήση της αυτοπαθούς.

² Οι αυτοπαθείς αντωνυμίες απαντούν πάντοτε χωρίς άρθρο.

³ Πολλές φορές στην περίπτωση της έμμεσης ή πλάγιας αντανάκλασης χρησιμοποιούνται οι προσωπικές αντωνυμίες αντωνυμιών γ' προσώπου, όπως είδαμε προηγουμένως.

⁴ Οι αλληλοπαθείς αντωνυμίες, όπως και οι αυτοπαθείς, δεν απαντούν με άρθρο.

V) Οι κτητικές αντωνυμίες

α) Οι κτητικές αντωνυμίες του α' και β' προσώπου χρησιμοποιούνται, όταν η σχέση της κτήσης δηλώνεται με έμφαση⁵. Διαφορετικά χρησιμοποιούνται οι γενικές των προσωπικών αντωνυμιών *Ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος· Σὸν ἔργον ἐστὶν ταῦτα ποιῆσαι.*

β) Οι κτητικές αντωνυμίες του γ' προσώπου *ἐός, ἐή, ἐόν* και η *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* που είναι σπάνιες, αντικαθίστανται από τη γενική της επαναληπτικής *αὐτός* ή τη γενική των δεικτικών *οὗτος* και *ἐκεῖνος* για έμφαση *Μετεπέμματο Ἀστυάγης τὴν θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 1.3.1).

VI) Οι δεικτικές αντωνυμίες

Αισθητό δείξιμο (όταν δηλαδή δείχνει κανείς χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα το χέρι ή το βλέμμα)

- *Ὅδε, ἧδε τόδε*: Χρησιμοποιείται για πρόσωπα ή για πράγματα που είναι σε στενή σχέση με τον ομιλητή σε σχέση με το χρόνο, τον τρόπο και τη σκέψη⁶ *Ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλήσι μεγάλων κακῶν ἄρξει* (Θουκ. *Ἱστορία* 2.12.4). Όπως η *ὄδε*, έτσι και οι δεικτικές αντωνυμίες που έχουν το πρόσφυμα δε (*τοιόσδε, τοσόσδε, τηλικόσδε*) καθώς και τα επιρρήματα *τῆδε* και *ὧδε* αναφέρονται γενικά στα επόμενα.
- *Οὗτος, αὕτη, τοῦτο*: α) Χρησιμοποιείται για πρόσωπα και για πράγματα που, ναί μεν είναι σε στενή τοπική ή χρονική σχέση με τον ομιλητή, έχουν όμως στενότερη σχέση με τον ακροατή⁷ *Ὁ ἡμέτερος ἐταῖρος Πρόδικος οὗτος* (Πλάτ. *Ἰππίας Μείζων* 282c) – *Οὔτοι μὲν, ὧ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει* (Ξεν. *Κύρου Ἀνάβασις* 2.1.16).
- *Ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο*: α) Χρησιμοποιείται για να δηλώσει πρόσωπα ή πράγματα που βρίσκονται μακριά σε σχέση με τον τόπο, το χρόνο ή τη σκέψη και αναφέρεται στα προηγούμενα *Ἐκεῖνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη* (Ξεν. *Ἑλληνικά* 2.2.3). β) Η *ἐκεῖνος* μπορεί να δηλώσει πρόσωπο ή πράγμα γνωστό, φημισμένο *Τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον*.

Νοητό δείξιμο (όταν δηλαδή ο ομιλητής δείχνει κάτι νοερά που έχει ήδη ειπωθεί ή πρόκειται να ειπωθεί)

- *Ὅδε, ἧδε, τόδε*: Αναφέρονται γενικά στα επόμενα.

⁵ Επίσης σε περιπτώσεις όπου δε συντρέχουν λόγοι έμφασης, αλλά υπάρχει νοηματική ταύτιση του υποκειμένου της προτάσεως και του προσώπου που δηλώνεται με την προσωπική αντωνυμία, προτιμάται η κτητική αντωνυμία *Στέργω τὸν ἐμὸν φίλον.*

⁶ Λόγω της στενής σχέσης του προς τον ομιλούντα του προσώπου ή του πράγματος του προσδιοριζόμενου από την *ὄδε*, η αντωνυμία αυτή λαμβάνεται αντί της προσωπικής *ἐγώ* ή της κτητικής *ἐμός* *Σκήπτρω δὲ τυπεὶς ἐκ τῆσδε τῆς χειρός.*

⁷ Η *οὗτος* λαμβάνεται μερικές φορές επιφωνηματικά ως κλητική της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου *Οὗτος, τί ποιεῖς;*

Όπως η *ὄδε*, έτσι και οι αντωνυμίες που έχουν το πρόσφυμα *-δε* (*τοιόσδε*, *τοσόσδε*, *τηλικόσδε*) και τα επιρρήματα *ὧδε* και *τῆδε* αναφέρονται γενικά στα επόμενα. *Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύα τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 5.2.31).

- *Οὗτος, αὕτη, τοῦτο*: Αναφέρονται στα προηγούμενα. *Ταῦτα μὲν σὺ λέγεις· παρ' ὑμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 2.1.20).
Όπως η *οὗτος*, έτσι και οι αντωνυμίες *τοιοῦτος*⁸, *τοσοῦτος*, *τηλικοῦτος* και τα επιρρήματα *οὕτως* και *ταύτη* αναφέρονται στα προηγούμενα. *Τοιαῦτα εἶπε*.
Προσοχή: Τα ουδέτερα όμως *τοῦτο*, *ταῦτα* πολλές φορές αναφέρονται στα επόμενα, ακολουθούμενα από επεξηγηματική πρόταση. *Ἀπαγγέλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσκοπδοι ἔσονται* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 5.1.32).
- *Ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο*: Αναφέρονται συνήθως στα προηγούμενα και χρησιμοποιείται με κάποια ἔμφαση αντί για την *οὗτος* ή την *ὄδε*. *Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 4.3.20).

Σημ. α): Για λόγους μεγαλύτερης ἔμφασης προτάσσεται ο σύνδεσμος *καὶ* (*καὶ οὗτος*), όταν μαζί με τη δεικτική αντωνυμία προστίθεται και επιθετικός ή επιρρηματικός προσδιορισμός. *Ξένους προσήκει σοὶ πολλοὺς δέχεσθαι καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς* (Ξεν. *Οἰκονομικὸς* 2.2).

Σημ. β): Μερικές φορές το ουδέτερο *ἐκεῖνο* αναφέρεται στα επόμενα, οπότε ακολουθείται από επεξήγηση. *Ὅρατε δὲ κάκεῖνο, ὅτι ἡμεῖς πολλοὺς πολέμους πεπολεμήκατε* (Δημοσθ. *ὑπὲρ τῆς Ροδίων Ἐλευθερίας* 17.1)

VII) Οι ερωτηματικές αντωνυμίες

α) Με τις ερωτηματικές αντωνυμίες εισάγονται ερωτηματικές προτάσεις.

β) Λειτουργούν ως ουσιαστικά αλλά και ως επίθετα. Ειδικά η αντωνυμία *τίς*, όταν προσδιορίζει δεικτική αντωνυμία, είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός σε αυτήν. *Τίνας τούσδ' εἰσορῶ;* (Ευρ. *Ὀρέστης* 1347)

γ) Για να δηλωθεί το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, η έκπληξη και η περιέργεια αυτού που ρωτά, αρκετές φορές ακολουθεί την ερωτηματική αντωνυμία *τίς* το αόριστο επίρρημα *ποτέ*, ενώ των αντωνυμιών *ποῖος* και *πόσος* ἔπεται η αόριστη αντωνυμία *τίς*. *Τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῳ οὕτω πολεμεῖς;* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 1.3.5)

δ) Οι ερωτηματικές αντωνυμίες μπαίνουν στο τέλος της πρότασης για λόγους ἔμφασης στα λεγόμενα. *Τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνι;* (Πλάτ. *Πρωταγόρας* 313c)

VIII) Οι αόριστες και οι αόριστες επιμεριστικές αντωνυμίες

Αόριστες καλούνται οι αντωνυμίες που φανερώνουν κάτι που κάποιος αδυνατεί ή δε θέλει να ονομάσει. Αόριστες επιμεριστικές λέγονται οι αντωνυμίες που δηλώνουν

⁸ Η αντωνυμία *τοιοῦτος* κλπ. διαφέρει από την *τοιόσδε* σε ό,τι διαφέρει η *οὗτος* από την *ὄδε*.

επιμερισμό από ένα σύνολο δύο ή περισσότερων ουσιαστικών *Θηραμένης και οι άλλοι πρόσβεις ἐρωτώμενοι εἶπον* (Ξεν. *Ἑλληνικά* 2.2.19).

Ιδιαίτερες χρήσεις

- Η αντωνυμία *τις* λειτουργεί ως κατηγορούμενο ή ως σύστοιχο αντικείμενο με τα ρήματα *λέγω* και *ποιῶ* *Ἡὕχεις τις εἶναι Ἄρ' οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιῶντες;*
- Συχνά η αντωνυμία *τις* επιτείνει ή μετριάζει τη σημασία των λέξεων, με τις οποίες συνάπτεται *Δεινή τις δύναμις. – Ὀλίγοι τινές.*
- Η αόριστη αντωνυμία *ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο* χρησιμοποιείται πολλές φορές ως επιθετικός προσδιορισμός ενός ουσιαστικού που λειτουργεί ως επεξήγηση της ίδια αντωνυμίας *Ὀδυσσεὺς ἐτέρπετο καὶ ἄλλοι Φαίακες.*

ΙΧ) Αναφορικές αντωνυμίες

- *Ὅς, οἷος, ὅσος, ἡλικός*: Αναφορά σε συγκεκριμένο πρόσωπο ή πράγμα: *Μαίνεται ὄς εὐχεται θανεῖν* (Ευρ. *Ἰφιγένεια ή ἐν Αὐλίδι* 1253).
- *Ὅστις⁹, ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὀπηλικός, ὀποδαπός* Αναφορά σε κάτι γενικό και αόριστο¹⁰ *Ὅσοι Ἐρμαῖ ἦσαν λίθινοι, οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν* (Θουκ. *Ἱστορία* 6.27.1) *Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει* (Μεν. *Γνώμαι Μονόστιχοι* 114.1).
- *Οἷος, ὅσος, ἡλικός*: Χρησιμοποιούνται συχνά σε αναφωνήσεις *Οἷα ποιεῖς!*

Ιδιαίτερες χρήσεις

- Οι αντωνυμίες *ὄς, ὅστις* λειτουργούν ως αόριστες σε συνάρτηση με το γ' ενικό πρόσωπο του ρήματος *εἶμι* στους παρακάτω συνδυασμούς:
ἔστιν ὄς/ ὅστις: τίς, οὐκ ἔστιν ὅστις: οὐδείς, εἰσὶν οἷ/ἔστιν οἷ: τινές, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ: πᾶς, ἔστιν οὖς: τινὰς / ἐνίους, οὐδείς (ἔστιν) ὅστις οὐ: πᾶς.
- Η *οἷος* με το ρήμα *εἶμι* σχηματίζει τις παρακάτω στερεότυπες εκφράσεις:
οἷός εἶμι, οἷός τ' εἶμι, οἷόν τ' ἐστί.
- Ἐλξη αναφορικού: Οι αναφορικές αντωνυμίες κανονικά συμφωνούν στο γένος και στον αριθμό με τη δεικτική αντωνυμία ή το όνομα, στο οποίο αναφέρονται, ενώ η πτώση τους κανονίζεται στη σύνταξη της πρότασης στην οποία βρίσκονται. Υπάρχει όμως το ενδεχόμενο να αφομοιωθεί η αιτιατική της αναφορικής αντωνυμίας, επειδή ἔλκεται από τον προσδιοριζόμενο όρο, εφόσον αυτός βρίσκεται σε γενική ή δοτική. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται ἔλξη αναφορικού *Σὺν τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατήρ κατέλειπε* (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 3. 1. 33)- *Ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε* (Ξεν. *Κύρου Ἀνάβασις* 1.7.3).

⁹ Η *ὅστις* είναι δυνατόν να αντικαθιστά με την ίδια σημασία την *ὄς*.

¹⁰ Συχνά αυτές οι αντωνυμίες χρησιμοποιούνται αντί των αντίστοιχων ερωτηματικών αντωνυμιών.

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Γ΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Ημιφωνόληκτα

Στο κείμενό μας συναντήσαμε ουσιαστικά όπως ο Έλλην, τὸ κρέας. Τα ουσιαστικά αυτά ανήκουν στην κατηγορία των ημιφωνόληκτων της γ΄ κλίσης. Τα ημιφωνόληκτα ουσιαστικά χωρίζονται βάσει του χαρακτήρα τους σε:

- α) Ενρινόληκτα (με χαρακτήρα ν)
- β) Υγρόληκτα (με χαρακτήρα λ, ρ)
- γ) Σιγμόληκτα (με χαρακτήρα σ)

Καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες υποδιαιρείται με τη σειρά της βάσει του θέματος του εκάστοτε ουσιαστικού. Έχουμε επομένως τις κατηγορίες των μονόθεμων και των διπλόθεμων ουσιαστικών. Τα διπλόθεμα έχουν δύο θέματα: το ισχυρό και το ασθενές.

Παραδείγματα κλίσης ουσιαστικών

α. 1) Ενρινόληκτα μονόθεμα i) καταληκτικά σε -ις (-ῖνος)

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	Δυϊκός Αριθμός	
Ον.	ἡ ἀκτίς	αἱ ἀκτῖνες	Ον.	τῶ / (ῶ̃) ἀκτῖνε
Γεν.	τῆς ἀκτῖνος	τῶν ἀκτίνων	Αιτ. Κλητ.	
Δοτ.	τῇ ἀκτίνι	ταῖς ἀκτῖσι	Γεν.	τοῖν ἀκτίνοι
Αιτ.	τήν ἀκτίνα	τάς ἀκτίνας	Δοτ.	
Κλητ.	(ῶ̃) ἀκτίς	(ῶ̃) ἀκτῖνες		

(Με ὅμοιο τρόπο κλίνονται τα: ἡ ῥίς, ὁ δελφίς κ. ά.)

ii) ακατάληκτα σε -αν (-ᾶνος), -ην (-ῆνος) και -ων (-ωνος):

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	Δυϊκός Αριθμός	
Ον.	ὁ χειμῶν	οἱ χειμῶνες	Ον.	τῶ / (ῶ̃) χειμῶνε
Γεν.	τοῦ χειμῶνος	τῶν χειμῶνων	Αιτ. Κλητ.	
Δοτ.	τῷ χειμῶνι	τοῖς χειμῶσι	Γεν.	τοῖν χειμῶνοι
Αιτ.	τόν χειμῶνα	τούς χειμῶνας	Δοτ.	
Κλητ.	(ῶ̃) χειμῶν	(ῶ̃) χειμῶνες		

(Με όμοιο τρόπο κλίνονται τα: *ὁ Τιτάν, ὁ μεγαστάν, ὁ Ἕλλην, ὁ μῆν, ὁ παρθενών* κ.ά.)

α. 2) Ενρινόληκτα μονόθεμα ακατάληκτα σε *-ην (-ενος)* και *-ων (-ονος)*

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	<i>ὁ ποιμῆν</i>	<i>ἡγεμῶν</i>	<i>γείτων</i>	<i>οἱ ποιμένες</i>	<i>ἡγεμόνες</i>	<i>γείτονες</i>
Γεν.	<i>τοῦ ποιμένος</i>	<i>ἡγεμόνος</i>	<i>γείτονος</i>	<i>τῶν ποιμένων</i>	<i>ἡγεμόνων</i>	<i>γειτόνων</i>
Δοτ.	<i>τῷ ποιμένι</i>	<i>ἡγεμόνι</i>	<i>γείτονι</i>	<i>τοῖς ποιμέσι</i>	<i>ἡγεμόσι(ν)</i>	<i>γείτοσι(ν)</i>
Αιτ.	<i>τὸν ποιμένα</i>	<i>ἡγεμόνα</i>	<i>γείτονα</i>	<i>τούς ποιμένας</i>	<i>ἡγεμόνας</i>	<i>γείτονας</i>
Κλητ.	<i>(ὦ) ποιμῆν</i>	<i>ἡγεμῶν</i>	<i>γείτων</i>	<i>(ὦ) ποιμένες</i>	<i>ἡγεμόνες</i>	<i>γείτονες</i>

Δυϊκός Αριθμός			
Ον./Αιτ./Κλητ.	<i>τὸ/(ὦ) ποιμένε</i>	<i>ἡγεμόνε</i>	<i>γείτονε</i>
Γεν./Δοτ.	<i>ποιμένοιν</i>	<i>ἡγεμόνοι</i>	<i>γειτόνοι</i>

(Με όμοιο τρόπο κλίνονται τα: *ὁ ἄζων, ὁ δαίμων, ὁ λιμήν, ὁ κίων* κ.ά.)

β. 1) Υγρόληκτα μονόθεμα ακατάληκτα σε *-ηρ (-ηρος), -ωρ (-ωρος)* και ουδέτερα σε *-αρ (-αρος)*

Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός Αριθμός	
Ον.	<i>ὁ κρατῆρ</i>	<i>τὸ νέκταρ</i>	Ον.	<i>οἱ κρατῆρες</i>
Γεν.	<i>τοῦ κρατῆρος</i>	<i>τοῦ νέκταρος</i>	Γεν.	<i>τῶν κρατήρων</i>
Δοτ.	<i>τῷ κρατῆρι</i>	<i>τῷ νέκταρι</i>	Δοτ.	<i>τοῖς κρατῆρσι(ν)</i>
Αιτ.	<i>τὸν κρατῆρα</i>	<i>τὸ νέκταρ</i>	Αιτ.	<i>τούς κρατῆρας</i>
Κλητ.	<i>(ὦ) κρατῆρ</i>	<i>(ὦ) νέκταρ</i>	Κλητ.	<i>(ὦ) κρατῆρες</i>

Δυϊκός Αριθμός	
Ον. / Αιτ. / Κλητ.	<i>τὸ / (ὦ) κρατῆρε</i>
Γεν. / Δοτ.	<i>τοῖν κρατήροι</i>

Το *νέκταρ* είναι εύχρηστο μόνο στον ενικό αριθμό.

(Με όμοιο τρόπο κλίνονται τα: *ὁ κλητῆρ, ὁ θῆρ, ὁ ἰχώρ* κ.ά. Τα ονόματα *σωτῆρ* και *ἀστῆρ* κλίνονται όπως και *ὁ κρατῆρ*, μόνο που *ὁ σωτῆρ* σχηματίζει την κλητική ενικού *(ὦ) σῶτερ*, ενώ *ὁ ἀστῆρ* σχηματίζει τη δοτική πληθυντικού *τοῖς ἀστράσι*)

Σημ.: Ουδέτερα υγρόληκτα είναι τα ονόματα *ἕαρ* και *νέκταρ* και απαντούν μόνο στον ενικό αριθμό.

β. 2) Υγρόληκτα διπλόθεμα ακατάληκτα σε *-ήρ*, (*-έρος*) και *-ωρ* (*-ωρος*)

Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός Αριθμός	
Ον.	<i>ὁ ἀθήρ</i>	<i>ρήτωρ</i>	<i>οἱ ἀθέρες</i>	<i>ρήτορες</i>
Γεν.	<i>τοῦ ἀθέρος</i>	<i>ρήτορος</i>	<i>τῶν ἀθέρων</i>	<i>ρήτόρων</i>
Δοτ.	<i>τῷ ἀθέρι</i>	<i>ρήτορι</i>	<i>τοῖς ἀθέρσι(ν)</i>	<i>ρήτορσι(ν)</i>
Αιτ.	<i>τὸν ἀθέρα</i>	<i>ρήτορα</i>	<i>τοὺς ἀθέρας</i>	<i>ρήτορας</i>
Κλητ.	<i>(ὦ) ἀθήρ</i>	<i>ρήτορ</i>	<i>(ὦ) ἀθέρες</i>	<i>ρήτορες</i>

Δυϊκός Αριθμός		
Ον. / Αιτ. / Κλητ.	<i>τὸ / (ὦ) ἀθέρε</i>	<i>ρήτορε</i>
Γεν. / Δοτ.	<i>τοῖν ἀθέροιν</i>	<i>ρήτόροιν</i>

(Με ὅμοιο τρόπο κλίνονται τα ονόματα *ὁ αἰθήρ* και *ὁ αὐτοκράτωρ* κ.ά.)

Παρατηρήσεις

- Τα φωνήεντα *ι* και *α* μπροστά από τον χαρακτήρα *ν* των ονομάτων σε *-ις* (*-ινος*) και *-αν* (*-ανος*) είναι μακρόχρονα.
- Προσοχή: η κλητική ενικού στα βαρύτονα διπλόθεμα σε *-ων* (*-ονος*) και *-ωρ* (*-ωρος*) σχηματίζεται ὅμοια με το αδύνατο θέμα.

β. 3) Υγρόληκτα συγκοπτόμενα διπλόθεμα σε *-ηρ* (*-ρος*):

Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός Αριθμός	
Ον.	<i>ὁ πατήρ</i>	<i>άνηρ</i>	<i>οἱ πατέρες</i>	<i>ἄνδρες</i>
Γεν.	<i>τοῦ πατρὸς</i>	<i>άνδρὸς</i>	<i>τῶν πατέρων</i>	<i>άνδρῶν</i>
Δοτ.	<i>τῷ πατρὶ</i>	<i>άνδρῖ</i>	<i>τοῖς πατράσι(ν)</i>	<i>άνδράσι(ν)</i>
Αιτ.	<i>τὸν πατέρα</i>	<i>ἄνδρα</i>	<i>τοὺς πατέρας</i>	<i>ἄνδρας</i>
Κλητ.	<i>(ὦ) πάτερ</i>	<i>ἄνερ</i>	<i>(ὦ) πατέρες</i>	<i>ἄνδρες</i>

Δυϊκός Αριθμός		
Ον./Αιτ./Κλητ.	<i>τὸ / (ὦ) πατέρε</i>	<i>ἄνδρε</i>
Γεν./Δοτ.	<i>τοῖν πατέροιν</i>	<i>άνδροῖν</i>

Παρατηρήσεις

- Τα υγρόληκτα διπλόθεμα συγκοπτόμενα σε *-ηρ* ουσιαστικά *πατήρ*, *μήτηρ*, *θυγάτηρ*, *γαστήρ*, *Δημήτηρ* και *άνηρ* αποβάλλουν το *-ε* του ασθενούς θέματος:

το πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ και γαστήρ στη γενική και δοτική του ενικού και τη δοτική του πληθυντικού, ενώ το όνομα Δημήτηρ στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και το ουσιαστικό άνηρ στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού.

- Τα ουσιαστικά πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ και γαστήρ τονίζονται στη λήγουσα στη γενική και δοτική του ενικού, ενώ το άνηρ τονίζεται στη λήγουσα και στη γενική και δοτική του ενικού, αλλά και στη γενική του πληθυντικού.
- Το όνομα Δημήτηρ ανεβάζει τον τόνο του στις λοιπές βραχυκατάληκτες πτώσεις του ενικού.
- Τα ονόματα πατήρ, θυγάτηρ και άνηρ ανεβάζουν τον τόνο τους στην κλητική του ενικού αριθμού.
- Το όνομα γαστήρ έχει την κλητική του ενικού όμοια με την ονομαστική.

γ. 1) Αρσενικά σιγμόληκτα ακατάληκτα σε -ης (-ους) ή -κλῆς (-κλέους)

Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός Αριθμός	
Ον.	ὁ Σωκράτης	Περικλῆς	οἱ Σωκράται	Περικλεῖς
Γεν.	τοῦ Σωκράτους	Περικλέους	τῶν Σωκρατῶν	Περικλέων
Δοτ.	τῷ Σωκράτει	Περικλεῖ	τοῖς Σωκράταις	-
Αιτ.	τὸν Σωκράτην	Περικλέα	τούς Σωκράτας	Περικλεῖς
Κλητ.	(ὦ) Σώκρατες	Περίκλεις	(ὦ) Σωκράται	Περικλεῖς

(Με ὅμοιο τρόπο κλίνονται: κατά το Σωκράτης, Αριστομένης, Αριστοτέλης, Αριστοφάνης, Δημοσθένης, Διομήδης, Ίπποκράτης, Πολυκράτης, Πολυνείκης κ.ά. Κατά το Περικλῆς, Αγαθοκλῆς, Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Σοφοκλῆς κ.ά.)

Παρατηρήσεις

- Τα αρσενικά σιγμόληκτα σε -ης (-ους) και -κλῆς (-κλέους) είναι πάντα κύρια ονόματα.
- Ανεβάζουν τον τόνο στην κλητική του ενικού.
- Κανονικά έχουν μόνο ενικό αριθμό· όταν όμως χρησιμοποιούνται στον πληθυντικό, τα -ης (-ους) τον σχηματίζουν κατά την α' κλίση, ενώ τα -κλῆς (-κλέους) κατά τη γ' κλίση.

γ. 2) Θηλυκά σιγμόληκτα ακατάληκτα σε -ῶς (-οῦς):

Ενικός Αριθμός	
Ον.	ἡ αἰδῶς
Γεν.	τῆς αἰδοῦς
Δοτ.	τῇ αἰδοῖ
Αιτ.	τὴν αἰδῶ

Κλητ.	($\acute{\omega}$) αἰδῶς
-------	----------------------------

(Με ὅμοιο τρόπο κλίνεται και το ποιητικό ἡ ἠὼς και ως κύριο ὄνομα ἡ Ἡώς)
 Σημ.: Αυτά τα ουσιαστικά ἔχουν μόνο ενικό αριθμό.

γ. 3) Ουδέτερα σιγμόληκτα ακατάληκτα σε -ος (-ους)

Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός		
Ον.	τὸ ἔδαφος	χρέος	τὰ ἐδάφη	χρέα
Γεν.	τοῦ ἔδαφους	χρέους	τῶν ἐδαφῶν	χρεῶν
Δοτ.	τῷ ἔδαφει	χρέει	τοῖς ἐδάφεσι(ν)	χρέεσι(ν)
Αιτ.	τὸ ἔδαφος	χρέος	τὰ ἐδάφη	χρέα
Κλητ.	($\acute{\omega}$) ἔδαφος	χρέος	($\acute{\omega}$) ἐδάφη	χρέα

Δυϊκός Αριθμός		
Ον./Αιτ./Κλητ.	τῶ/($\acute{\omega}$) ἔδαφει	χρέει
Γεν. / Δοτ.	τοῖν ἐδαφοῖν	χρεοῖν

(Με ὅμοιο τρόπο κλίνονται τα: πάθος, ξίφος, κῆρος, θάρρος, θράσος, τεῖχος κ.ά.)
 Παρατηρήσεις

- Το θέμα τους λήγει σε -ες, αλλά το -ε πριν από τον χαρακτήρα σ τρέπεται σε -ο στην ονομαστική του ενικού.
  - Ο χαρακτήρας σ μεταξύ των δύο φωνηέντων αποβάλλεται και τα φωνήεντα που μένουν μετά από την αποβολή συναιρούνται: το ε + α: η, αν όμως ακολουθεί άλλο ε, τότε σε α, το ε + ι: ει, το ε + ο: ου, το ε + ω: ω.
- Σημ.: Μερικά σιγμόληκτα ουδέτερα σε -ος σχηματίζουν την γενική του πληθυντικού είτε συνηρημένη (τῶν ἀνθέων) είτε και ασυναίρετη και συνηρημένη (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

γ. 4) Ουδέτερα σιγμόληκτα ακατάληκτα σε -ας (-ως ἢ -ατος)

Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός		
Ον.	τὸ κρέας	πέρας	τὰ κρέα	πέρατα
Γεν.	τοῦ κρέως	πέρατος	τῶν κρεῶν	περάτων
Δοτ.	τῷ κρέα	πέρατι	τοῖς κρέασι(ν)	πέρασι(ν)
Αιτ.	τὸ κρέας	πέρας	τὰ κρέα	πέρατα
Κλητ.	($\acute{\omega}$) κρέας	πέρας	τὰ κρέα	πέρατα

Δυϊκός Αριθμός		
Ον./Αιτ./Κλητ.	τῶ/(ᾶ)κρέα	πέρατε
Γεν. / Δοτ.	κρεοῖν	περάτοιιν

Παρατηρήσεις

- Τα σιγμόληκτα ουδέτερα σε -ας είναι έξι: *κρέας, γέρας, γήρας, πέρας, τέρας, κέρας*.
- Τα *γέρας, γήρας* ακολουθούν στην κλιση το *κρέας*. Το *γήρας* σχηματίζει μόνο ενικό αριθμό.
- Το ουσιαστικό *πέρας* σχηματίζει ονομ., αιτ., και κλητ. ενικού από σιγμόληκτο θέμα σε -ας, χωρίς κατάληξη και τις άλλες πτώσεις από θέμα σε -ατ, ως οδοντικόληκτο.
- Το ουσιαστικό *τέρας* σχηματίζει τον ενικό κατά το *πέρας*.
- Το ουσιαστικό *κέρας* σε όλους τους αριθμούς και το ουσιαστικό *τέρας* στον πληθυντικό σχηματίζονται και ως σιγμόληκτα (κατά το *κρέας*) και ως οδοντικόληκτα (κατά το *πέρας*).

Δ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Απόδοση αντωνυμιών στη νέα Ελληνική (ιδιαίτερες χρήσεις)

Οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία *αὐτός*

- Η αντωνυμία *αὐτός*, όταν είναι οριστική μεταφράζεται ως: «αυτός ο ίδιος»
Καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἤσχυνε καὶ ἐμὲ αὐτὸν ὕβρισε: «Και τα παιδιά μου ντρόπιασε αλλά και εμένα τον ίδιο πρόσβαλε».

Από την αρχική σημασία της αντωνυμίας *αὐτός* προέκυψαν και οι εξής σημασίες:

- «Μόνος»: *Παυσανίας ἰδίᾳ αὐτὸς τριήρη λαβῶν ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλάσποντον*: «Ο Πausανίας μόνος του με δική του πρωτοβουλία αφού πήρε τριήρη χωρίς άλλους Σπαρτιάτες, φτάνει στον Ελλήσποντο».
- «Από μόνος του, αυθόρμητα»: *Ἀθηναῖοι καὶ τοῖς μὴ ἐπικαλουμένοις αὐτοῖ στρατεύουσι*: «Οι Αθηναίοι, και χωρίς να τους προκαλέσει κανείς, εκστρατεύουν από μόνοι τους εναντίον τους».
- «Ακριβώς»: *Πρὸς αὐτὸ τέρμα*: «ακριβώς στο τέρμα»· *Ἵπ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην*: «ακριβώς κάτω από την τελευταία στήλη».

Δεικτικές αντωνυμίες

- Σε περίπτωση αισθητού δειξίματος η *ὄδε* ερμηνεύεται ως «τούτος εδώ δα».
- *Καὶ οὗτος καὶ ταῦτα* + *μτχ.*: «και μάλιστα»

- *Πρὸς τούτοις*: «ακόμη»
- *Ἐν τούτῳ*: «εν τω μεταξύ»
- *Τοῦτο μὲν... τοῦτο δέ*: «από τη μια... από την άλλη»

Ερωτηματικές αντωνυμίες

- *Πηλίκος*: α) «ποιας ηλικίας;» β) «πόσο μεγάλος;» γ) «πόσο πολύς;»
- *Ποσταῖος*: «Σε πόσες μέρες;»

Αόριστες αντωνυμίες

τίς:

- ως κατηγορούμενο: «κάποιος, κάποιος σπουδαίος»: *Ἔδοξε τι λέγειν*: «νόμισε ότι λέει κάτι σπουδαίο»
- όταν συντάσσεται με ουσιαστικό ή επίθετο: «πολύ» ή «κάπως»
- όταν συντάσσεται με αντωνυμία: «σαν, περίπου»
- όταν συντάσσεται με επίρρημα: «κάπως»
- όταν συντάσσεται με αριθμητικό: «περίπου, κάπου».

ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο:

- Στην περίπτωση όπου χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός ενός ουσιαστικού που λειτουργεί ως επεξηγησή της ίδια αντωνυμίας μεταφράζεται ως: «καθώς και, επιπλέον».

Αναφορικές αντωνυμίες

Εκφράσεις με τις αντωνυμίες *ὅς, ὅστις* και το ρήμα *εἶμι*:

- *ἔστιν ὅς/ ὅστις*: «κάποιος»
- *οὐκ ἔστιν ὅστις*: «κανένας»
- *εἰσὶν οἳ/ ἔστιν οἱ*: «κάποιοι»
- *οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ*: «καθένας»
- *ἔστιν οὓς*: «κάποιοι, μερικοί»
- *οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ*: «καθένας»

Εκφράσεις με την αντωνυμία *οἷος* και το ρήμα *εἶμι*:

- *οἷός εἶμι*: «είμαι πρόθυμος» ή «έτοιμος να»
- *οἷός τ' εἶμι*: «είμαι σε θέση να»
- *οἷόν τ' ἐστί*: «είναι δυνατό να»

Ε. ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε τις ζητούμενες πτώσεις:

Ουσιαστικά	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού	Δοτική Πληθυντικού
<i>ὁ ἄζων</i>			
<i>τὸ τέρας</i>			
<i>ἡ θυγάτηρ</i>			
<i>ὁ παιᾶν</i>			
<i>ὁ Απόλλων</i>			
<i>ὁ δαίμων</i>			
<i>ἡ γαστήρ</i>			
<i>ὁ σωλὴν</i>			
<i>οἱ ἀστέρες</i>			
<i>ὁ ἐκλέκτωρ</i>			
<i>ὁ κανὼν</i>			
<i>τὸ ἔδαφος</i>			
<i>ἡ αἰδὼς</i>			

2. Να κλιθούν: *ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ σωτήρ, ἡ ῥίς, ἡ φρήν, ὁ κηδεμών.*
3. Να αιτιολογήσετε την παρουσία ή την έλλειψη της προσωπικής αντωνυμίας στα παρακάτω παραδείγματα και να τα μεταφράσετε:
  - α) *Ἐγὼ μὲν, ὧ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ, ὅπως και ὑμεῖς ἐπαινέσετε ἐμὲ μελήσει.*
  - β) *Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ.*
  - γ) *Εἰμὶ τυράννω ἐοικώς.*
  - δ) *Οὐκ ἀπέβητε δίκαιοι.*
  - ε) *Ἄξιῶ γὰρ ἐκείνους ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ἐμοὶ δὲ μηδεμίαν ὑπὲρ τούτων χάριν ἔχειν.*
4. Να βρεθεί ο ρόλος των αντωνυμιών του κειμένου

Πηνελόπη Φλαούνα

**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Ελένη Χουλιαρά - Ράϊου.
«Αρχαία Ελληνική Γλώσσα - Θεματογραφία Ι. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα 8». Έκδοση: 1.0.
Ιωάννινα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1493>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα, Διεθνής Έκδοση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη.

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο.

που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.

που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.